

Pandemi Döneminde Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşlerinin Mesleki Mutluluk Açısından İncelenmesi*

Examining Teachers' Opinions on Distance Education In Terms Of Professional Happiness during the Pandemic Period

Alper KARAHAN**
A. Faruk LEVENT***

Öz

Bu araştırmanın amacı, pandemi döneminde öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin mesleki mutluluk açısından incelenmesidir. Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni ile gerçekleştirilmiştir. Amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme ile belirlenen araştırmanın çalışma grubu, pandemi döneminde uzaktan eğitim aracılığıyla ders veren 18 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmadaki veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile yüz yüze ve online olarak gerçekleştirilen görüşmelerle elde edilmiştir. Görüşmeler sonucunda elde edilen veriler, içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre katılımcı öğretmenler, pandemi döneminde zorunlu olarak geçirilen uzaktan eğitim sayesinde okula gidiş geliş süresinden tasarruf ettikleri ve profesyonel açıdan kendilerini geliştirme imkânı bulabildikleri için mesleki anlamda mutlu olduklarını ifade etmişlerdir. Bununla birlikte katılımcı öğretmenler; öğrencilerden ve okul ortamından uzak kalmaları, fırsat eşitsizliklerinin çok fazla yaşanması, online derslerde öğrenci katılımının düşük olması, ölçme-değerlendirmede yaşanan sorunlar ve akademik başarıdaki düşüşler pandemi döneminde mesleki mutluluklarını azalttığını belirtmişlerdir. Araştırma bulguları doğrultusunda, politika yapıcılarına ve uygulayıcılara yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mesleki mutluluk, öğretmen, uzaktan eğitim, pandemi

* Bu makale, 2. Yazar danışmanlığında tamamlanan 1. Yazar'ın Yüksek Lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

** Marmara Üniversitesi, E-posta: alperkrhn@gmail.com, Orcid ID: 0000-0003-0024-9247.

*** Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, E-posta: faruk.levent@marmara.edu.tr, Orcid ID: 0000-0003-3429-6666..

Atıf için: Karahan, A. ve Levent, A. F. (2024). Pandemi döneminde öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin mesleki mutluluk açısından incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 60(60), 94-119 DOI: 10.15285/maruaeab.1331377

Abstract

The aim of this study is to examine teachers' opinions on distance education in terms of professional happiness during the pandemic period. This study was conducted with a phenomenological design from qualitative research methods. The study group of the research, which was determined by maximum variety sampling from purposive sampling methods, consists of 18 teachers who taught through distance education during the pandemic period. The data in the study were obtained through face-to-face and online interviews using a semi-structured interview form. The data obtained as a result of the interviews were analyzed by content analysis. According to the findings, the participant teachers stated that they were professionally happy because they saved time traveling to and from school and had the opportunity to improve themselves professionally thanks to distance education during the pandemic period. However, participant teachers stated that being away from students and the school environment, experiencing too many inequalities of opportunity, low student participation in online courses, problems in assessment and evaluation, and decreases in academic achievement reduced teachers' professional happiness during the pandemic period. In line with the research findings, recommendations for policy makers and practitioners were developed.

Keywords: Professional happiness, teacher, distance education, pandemic

Giriş

Bilgiye erişimin çok kolaylaştığı günümüzde bilgi alışverişinin önemi daha da artmıştır (Karasu ve Sarı, 2019). Maruz kalınan bilgi miktarının artışı ve bilginin tek bir kaynaktan değil, birçok kaynaktan elde edilebildiği son dönemde bilgi aktarımı konusunda birçok yenilik ve değişim yaşanmaktadır (Karaduman, 2018). Bu değişim ve yeniliğin nedeni yalnızca maruz kalınan bilgi miktarındaki artış veya teknolojinin gelişimi değildir. Doğal afetler, savaşlar ve salgın hastalıkların meydana gelmesi de eğitimde yöntem ve süreçlerin değişmesine yol açmaktadır (Işık ve Bahat, 2021). Eğitim-öğretim faaliyetlerinin bu gibi sebeplerle düzgün bir şekilde gerçekleştirilememesi veya durması; bireyleri, toplumu ve buna bağlı olarak ülkenin geleceğini etkilemektedir (Kırık, 2014).

Hızla yayılan ve küresel anlamda çok sayıda krize yol açan Covid-19 pandemisi sebebiyle dünya genelindeki 191 ülkede okullar kapatılmış ve yaklaşık 1,8 milyar öğrenci bu süreçten etkilenmiştir (UNESCO, 2020). Mart 2020'de pandeminin ilan edilmesiyle dünyada çoğu ülkede olduğu gibi ülkemizde de derslerin devamlılığı için uzaktan eğitime geçirilmiştir (Durak, Çankaya ve İzmirli, 2020) ve bu süreçte eğitim-öğretim faaliyetlerinin sürdürülebilmesi için çeşitli yöntemler denenmiştir (Daniel, 2020). Pandemi döneminde Eğitim Bilişim Ağı (EBA), TRT aracılığıyla yayın yapan EBATV ve çeşitli sanal sınıfların oluşturulabildiği platformlar hem kamu hem de özel okullarda çeşitli şekillerde kullanılmıştır (Keskin, 2020).

Pandemi nedeniyle uzaktan eğitime geçişle birlikte bir yandan sürecin getirdiği psikolojik savaş ile mücadele veren öğretmenler öte yandan öğrencilerin eğitim-öğretim faaliyetlerinden geri kalmaması adına çalışmalarını özveriyle sürdürmeye gayret göstermişlerdir (Şimşir, 2020). Bu özverili çalışmaya rağmen, alışık olunmayan bir sisteme geçilmek zorunda kalınması ve belirsizliklerin etkisi öğretmenlerin özellikle motivasyon, öznel iyi oluş ve mesleki mutluluk gibi bazı konularda sıkıntı yaşamalarına neden olmuştur (Bayburtlu, 2020; Özdoğan ve Berkant, 2020; Walker, Sharp ve Sims, 2020).

Mutlu hissetmek veya mutluluk kavramı neredeyse tüm dillerde, kültürlerde ve yaş gruplarında ortak şekilde anlaşılmaktadır. Çünkü insani bir yetkinlik olan mutluluk insanın var oluş sebeplerinden biridir. Farabi'nin ifadesiyle her varlık en son yetkinliğe erişmek için yaratılmıştır ve bu yetkinliğin insana özgü olanı nihai mutluluktur (Bircan, 2001). Aristoteles'e göre her canlının ve yapılan her işin kendine has bir faaliyet tarzı ve erişmek niyetinde olduğu en son gayesi vardır (Kaya, 1981). Buna göre bireyin ulaşmak istediği en son gayenin belirlenmesi ile mutluluğa erişeceği noktada belirlenmiş olacaktır. Dolayısıyla mutluluğun nasıl kazanılacağından ziyade onun ne anlama geldiği, insanların davranışlarındaki belirleyiciliği ve hangi noktada ortaya çıkacağına bilinmesi daha önemlidir (Bircan, 2001).

Herakleitos'a göre mutlu olmak insanın kendi elinde olan bir durumdur. Dünya hep olması gerektiği gibidir ve insanoglu mutluluğu dünya düzeni içerisinde kendi iç durumuna bağlı olarak keşfeder (Akarsu, 1970). Başka bir ifadeyle, her insanın mutlu olduğu olgular ve durumlar birbirinden farklıdır. Hasta biri için mutluluk sağlık anlamına gelirken, ekonomik zorluklar içerisinde olan birine göre mutluluk servettir (Kaya, 1981). Kimi insanlar için mutluluğa giden yol uzun süreli gayelere erişmekten geçerken, bazı insanlar için ise anlık haz ve gereksinimlerin giderilmesi mutluluğa ulaşmayı sağlamaktadır (Baysal ve Aka, 2013). Demokritos ise insanı mutlu yapan asıl unsurun akıl olduğunu, beden ve duyuların insanı mutlu yapamayacağını belirtmiştir. Hayatın sunduğu zevklere düşüncesiz bir şekilde kapılan insanların mutlu olamayacağını belirten Demokritos; mutluluğun, insan ruhunun iyi durumda, uyum içerisinde ve değişmez bir dinginlik durumunda olmasıyla sağlanabileceğini öne sürmüştür (Akarsu, 1970). Freud'a göre ise mutluluk bastırılmış ihtiyaçların doyurulmasıyla mümkündür (Freud, 2015).

Mutluluk kavramı çalışma hayatı içerisinde ele alındığında; iş doyumunu, iş tatmini, mesleki doyum, mesleki mutluluk gibi kavramlarla açıklanmaktadır (Yurtseven, 2019). Locke (1969), iş doyumunu yapılan işin takdir edilmesinden ve o işin değerlerine ulaşılmasından kaynaklanan güzel bir duygusal durum olarak tanımlamaktadır. Schneider ve Snyder'e (1975) göre iş doyumunu, iş yerindeki güncel şartların (çalışma yükü, şekli, yönetim vb.) veya bir işe sahip olma sonucunda meydana gelen çıktılarının (maaş, iş güvenliği vb.) kişisel olarak değerlendirilmesidir. Mammadlı'ya (2019) göre yüksek iş doyumuna sahip kişilerin mesleki mutlulukları da yüksek olacağı öngörülebilir.

Bir örgütün verimliliği çalışanların iş doyumunu düzeyi ile doğru orantılıdır (Akçadağ ve Özdemir, 2005). Literatür incelendiğinde, iş doyumunu etkileyen faktörlerin genel olarak bireysel faktörler ve örgütsel faktörler olmak üzere iki ana başlık altında incelendiği görülmektedir. İş doyumunu; yaş, cinsiyet, kişilik, çalışma şartları, maaş ve terfi imkânları gibi pek çok bireysel ve örgütsel faktörden etkilenmektedir. Özellikle örgütsel faktörler içerisindeki kavramlar, toplumlar ve meslek grupları için farklılık göstermektedir. Bu nedenle, genel bir iş doyumunu tanımı yapılamadığı gibi iş doyumunu etkileyen örgütsel faktörleri genelleştirmek de mümkün olmamaktadır (Eroğlu, 2013). Yapılan araştırmalarda; yaş, kıdem, medeni durum, branş, öğrenim düzeyi ve cinsiyet gibi değişkenlerin öğretmenlerin iş doyumunu üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir (Şahin, 2013). Bu değişkenlerin yanı sıra; ücret, çalışma şartları, yöneticilerin iletişim becerileri (Demir, 2001; Koruklu vd., 2013; Shahidi, 2017; Sultana vd., 2017; Susmitha ve Reddy, 2017; Şahin ve Dursun, 2009), iş arkadaşlığı, terfi, mesleğe yönelik saygı (Çapuk ve Ünsal, 2017; Nyamubi, 2017; Özpinar ve Sarpkaya, 2010; Şahin,

2013; Şenol, 2020), öğrenci başarısı (Adak, 2021; Dinham ve Scott, 1998; Ekpenyong ve Joseph, 2017; Şahin, 2013) gibi faktörlerin de öğretmenlerin iş doyumlarında etkili olduğu belirtilmektedir.

Öğretmenlerin elde ettikleri bilgi birikimlerini ve öğretim becerilerini etkili olarak kullanabilmeleri için mesleki anlamda mutlu olmaları gerekmektedir (TEDMEM, 2014). Yurtseven (2019), öğretmenlerin mesleki mutluluğunun yüksek olması sayesinde performanslarının arttığını belirtmektedir. Çetin, Arslan ve Büyükyılmaz (2021) tarafından pandemi döneminde öğretim elemanlarının iş doyumlarının iş performanslarına etkisinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen araştırmada, uzaktan eğitime geçilmesi ile birlikte öğretim elemanlarının iş doyumları düzeylerinin artış gösterdiği ve bu durumun iş performanslarını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin Covid-19 pandemisi ve uzaktan eğitim sürecindeki mesleki mutlulukları ile ilgili literatür incelendiğinde, uzaktan eğitime geçiş sonrası öğretmenlerin mesleki mutluluklarının düşüş gösterdiğini ortaya koyan araştırmalar (Chanana, 2021; Karadeniz ve Zabcı, 2020; Kavuk ve Demirtaş, 2021; Suganya ve Sankarshwari, 2020) olduğu gibi uzaktan eğitim sürecinde mesleki olarak bazı öğretmenlerin mutlu olduğunu gösteren çalışmalar (Akgül, 2021; Fidan, 2021; Khlaif vd., 2021) da bulunmaktadır. Pandemi döneminde yapılan çalışmaların birçoğu (Adak, 2021; Bakioğlu ve Çevik, 2020; Bayburtlu, 2020; Beşaltı, 2021; Çetin vd., 2021; Çoban, 2021; İmamoğlu ve Siyimer-İmamoğlu, 2020; Özdoğan ve Berkant, 2020; Sezgin ve Fırat, 2020; Ünal ve Bulunuz, 2020; Walker vd., 2020; Zan, 2020) uzaktan eğitimdeki genel sorunlara, tecrübelerle, değişikliklere ve alınabilecek önlemlere ilişkin öğretmen görüşlerinden oluşmaktadır. Literatürde, pandemi döneminde öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde mesleki mutluluklarına ilişkin sınırlı sayıda araştırma olsa da bu konuyu derinlemesine ele alan bir araştırmanın eğitim yönetimi literatürüne katkı sunacağı düşünülmektedir. Bu araştırmanın amacı, pandemi döneminde öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin mesleki mutluluk açısından incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Pandemi döneminde uzaktan eğitimde, öğretmenlerin mesleki mutluluklarını olumlu etkileyen unsurlar nelerdir?
- Pandemi döneminde uzaktan eğitimde, öğretmenlerin mesleki mutluluklarını olumsuz etkileyen unsurlar nelerdir?
- Salgın ve doğal afet dönemlerinde yapılan eğitimde, öğretmenlerin mesleki mutluluklarının artırılması için neler yapılabilir?

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Pandemi döneminde öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin mesleki mutluluk açısından incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseninde yürütülmüştür. Olgubilim deseni, varlığından haberdar olduğumuz fakat detaylı bir bilgi birikimine sahip olmadığımız olgulara odaklanır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Olgubilim deseninde yürütülen çalışmalar, olguya ilişkin deneyimleri inceleyerek deneyimlerin özüne ulaşmaya çalışır (Ersoy, 2019).

Çalışma Grubu

Olgubilim araştırmalarında, katılımcı seçimi yapılırken en gerekli unsur bireylerin araştırılan olgu ile ilgili deneyime sahip olmaları ve bu deneyimleri açıkça ifade edebilmeleridir (Creswell, 2016). Olguya ilişkin deneyimin, olgubilim deseninde yürütülen araştırmalardaki önemi gözetilerek bu araştırmanın çalışma grubunu pandemi döneminde uzaktan eğitim yoluyla ders verme deneyimine sahip olan öğretmenler oluşturmuştur. Çalışma grubundaki katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Bu yaklaşım genellikle çalışmada maksimum farklılığı sağlamak istendiğinde tercih edilmekte ve farklı bakış açılarını yansıtmaya olasıdır (Creswell, 2016). Maksimum çeşitlilik örnekleme ile farklı okul türlerinden, branşlardan ve öğretim düzeyinden öğretmenler çalışma grubunu oluşturmuştur. Bu sayede, var olan olgunun maksimum şekilde yansıtılması hedeflenmiştir. Bu doğrultuda araştırmanın çalışma grubunu, İstanbul ilinde ikamet eden ve pandemi döneminde uzaktan eğitim veren 18 öğretmen oluşturmuştur. Katılımcı öğretmenlerin demografik bilgileri Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Çalışma Grubuna İlişkin Demografik Bilgiler

Katılımcı	Yaş	Cinsiyet	Medeni Durum	Kıdem	Öğrenim Düzeyi	Branş	Okul Türü
Ö1	26	Erkek	Bekâr	4	Lisans	İngilizce	Lise
Ö2	27	Erkek	Bekâr	4	Lisans	İngilizce	Ortaokul
Ö3	26	Erkek	Bekâr	3	Lisans	Sınıf	İlkokul
Ö4	33	Kadın	Bekâr	11	Lisans	İngilizce	Ortaokul
Ö5	31	Kadın	Evli	10	Yüksek Lisans	Türkçe	Lise
Ö6	36	Kadın	Evli	13	Lisans	Matematik	Lise
Ö7	41	Erkek	Evli	17	Lisans	Coğrafya	Lise
Ö8	37	Kadın	Evli	12	Lisans	Fen Bilimleri	Ortaokul
Ö9	34	Erkek	Bekâr	11	Lisans	Matematik	Ortaokul
Ö10	29	Erkek	Bekâr	6	Lisans	Türk Edebiyatı	Lise
Ö11	45	Erkek	Evli	21	Lisans	Sınıf	İlkokul
Ö12	27	Kadın	Evli	4	Lisans	İngilizce	Ortaokul
Ö13	26	Erkek	Bekâr	3	Lisans	İngilizce	Ortaokul
Ö14	29	Kadın	Bekâr	3	Lisans	Fen Bilimleri	Ortaokul
Ö15	34	Kadın	Evli	8	Lisans	Tarih	Lise
Ö16	26	Erkek	Bekâr	3	Lisans	İngilizce	Lise
Ö17	31	Kadın	Evli	8	Yüksek Lisans	Muhasebe	Lise
Ö18	31	Kadın	Bekâr	10	Lisans	Sınıf	İlkokul

Kişisel bilgilerinin gizli tutulması amacıyla katılımcıların isimleri yerine kodlar kullanılmıştır. Bu nedenle öğretmenlere Ö1 (Birinci katılımcı öğretmen) şeklinde kodlar verilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veriler, görüşme tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Görüşme, nitel araştırmalarda çok kullanılan bir veri toplama tekniğidir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2017). Görüşme tekniği; bireylerin deneyimlerine, görüşlerine ve önerilerine ilişkin bilgi elde etme konusunda uygun bir teknik olarak kabul edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu çalışmada, veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu formu hazırlamadan önce konuya ilişkin literatür detaylı olarak incelenmiş ve literatürden elde edilen bilgiler doğrultusunda açık uçlu soru ve bu sorulara ait derinlemesine bilgi elde edebilmek için sondaj sorular eklenmiştir. Hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu, eğitim yönetimi alanında uzman olan iki akademisyenin görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan gelen dönütler doğrultusunda sorular üzerinde bazı düzenlemeler yapılmıştır. Bu aşamadan sonra iki öğretmen ile pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama sırasında edinilen deneyimlere göre sorular yeniden değerlendirilmiş ve sorulara son şekli verilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmaya katılan öğretmenlerle yapılan görüşmeler, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında yapılmış olup, öğretmenlerin kendilerini rahat ve güvende hissedecekleri ortamlarda ve uygun oldukları tarih ve saatlerde gerçekleştirilmiştir. Bazı katılımcılar pandeminin devam ediyor olması sebebiyle yüz yüze görüşme yapmak istememiştir. Görüşmenin online veya yüz yüze olması öğretmenlerin tercihine bırakılmıştır. Online görüşmeler, bir uzaktan eğitim platformu aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara görüşme öncesinde araştırma ve gizlilik konusunda bilgi verilip izinleri alınarak kayıt yapılmıştır. Bu sayede, öğretmenlerin daha rahat ve samimi cevap vermeleri sağlanmaya çalışılmıştır. Görüşmeler, ortalama 40-45 dakika arası sürmüştür. Elde edilen ses kayıtları tek tek dinlenerek yazılı metin haline getirilmiştir.

Verilerin Analizi

Görüşmeler sonrasında elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. İçerik analizi yapılırken ana hedef, elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere erişmektir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Veriler analiz edilirken verileri birarada daha rahat şekilde görebilmek ve veri kaybını en aza indirebilmek adına MAXQDA 2020 programı kullanılmıştır. Elde edilen verilerden benzer olanlar gruplanmış ve kodlanmıştır. Kodlama işleminin ardından kodlar uygun olabilecek temalar altında toplanmış ve ana temalar ile alt temalar oluşturulmuştur.

Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması

Nitel araştırmalardaki geçerlik ve güvenilirlik çalışması, nicel araştırmalardan farklı gerçekleştirilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Nitel araştırmaların niteliğinin artırılması adına inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirlik çalışmaları gerçekleştirilir (Lincoln ve Guba, 1985; akt. Yıldırım ve Levent, 2021). Bu araştırmanın inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirlik çalışmalarına aşağıda yer verilmiştir.

İnanırcılık: Bu araştırmada inanırcılık sağlanması için eğitim yönetimi ve denetimi alanında uzman iki akademisyenin görüşüne başvurulmuştur. Bununla birlikte inanırcılığı sağlamak için katılımcıların görüşlerinden elde edilen veriler yazıya geçirildikten sonra bu verilerin doğruluğunun yine katılımcılar tarafından incelenmesi istenmiştir.

Aktarılabirlik: Bu araştırmada aktarılabirliğin sağlanması için katılımcı öğretmenlerin ifadelerine yorum katılmadan doğrudan yer verilmiştir.

Tutarlık: Araştırmacıların, araştırma sürecinde tutarlı olup olmadığını belirleyebilmek amacıyla tutarlık incelemesi gerçekleştirilmiştir. Katılımcı öğretmenlerden elde edilen veriler önce araştırmacı tarafından tek tek kodlanmış, sonrasında bu kodlar alt temalar altında toplanmıştır. Son olarak alt temalar, ana temalar altında birleştirilmiş ve bu Şekilde veri analizine son hali verilerek araştırma tutarlığı sağlanmıştır.

Teyit Edilebilirlik: Araştırma kapsamındaki tüm çalışmalar ve toplanan veriler araştırmanın teyit edilebilirliğini sağlamak amacıyla saklanmaktadır.

Araştırmacının Rolü

Nitel araştırmalarda araştırmacının özellikleri ve sürece ilişkin yaklaşımları önemlidir. Araştırma sürecinin araştırmacının özelliklerinden etkilenmemesi için araştırmacının bu süreci kişisel yaklaşımlarından bağımsız yürütmesi gerekmektedir (Creswell, 2016). Bu çalışmada araştırmacı, verilerin toplanmasında ve yorumlanmasında objektif olmaya zen göstermiştir. Araştırmacı, güvenirliği arttırmak için veri toplama sürecinde katılımcı öğretmenlerin pandemi döneminde uzaktan eğitime ilişkin ifadelerini ses kayıt cihazına kaydetmiştir. Bu sayede araştırma verilerinin daha güvenilir ve amaca uygun toplanması sağlanmıştır.

Bulgular

Çalışmaya katılan öğretmenler ile yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin içerik analizine tabi tutulması neticesinde altı tema belirlenmiştir. Bu temalar Tablo 2'de görülmektedir.

Tablo 2. Araştırmanın Temaları

No	Tema
1	Uzaktan eğitimde eğitim-ğretim ortamı
2	Uzaktan eğitimde iletişim
3	Uzaktan eğitimde akademik başarı
4	öğretmenlerin mutluluğu/mesleki mutluluğu
5	Uzaktan eğitimde mesleki mutluluk/mutsuzluk kaynakları
6	Uzaktan eğitimde mesleki mutluluğu arttırabilecek neriler

Tema 1: Uzaktan Eğitimde Eğitim-Öğretim Ortamı

Uzaktan eğitimde eğitim-öğretim ortamı temasında; uzaktan eğitimde ders süreci, uzaktan eğitimde materyaller ve uzaktan eğitimde altyapı olanakları olmak üzere üç alt tema ortaya çıkmıştır. Bu temaya ilişkin bulgular Tablo 3'te görülmektedir.

Tablo 3. Uzaktan Eğitimde Eğitim-Öğretim Ortamına İlişkin Görüşler

Alt Tema	Kod	Katılımcı Öğretmen
Uzaktan eğitimde ders süreci	Öğrenciyle temas	Ö1, Ö2, Ö4, Ö5, Ö8, Ö10, Ö12, Ö14, Ö15, Ö17, Ö18
	Daha az etkileşim	Ö1, Ö5, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö16, Ö17
	Öğrenci motivasyon eksikliği	Ö2, Ö6, Ö8, Ö9, Ö11, Ö14, Ö15, Ö17
	Derse hazırlığın kolaylaşması	Ö1, Ö2, Ö3, Ö9
	Öğrenci çekingenliğinin artması	Ö2, Ö3, Ö11, Ö18
	Dersten keyif alamama	Ö1, Ö4, Ö13, Ö16
	Öğretmen motivasyon eksikliği	Ö8, Ö14, Ö15
	Ders süresindeki yetersizlik	Ö2, Ö4
	Derslerin kaydedilebilmesi	Ö8
Uzaktan eğitimde materyaller	Ekrana yansıtma kolaylığı	Ö4, Ö5, Ö7, Ö16
	Sanal ders materyali eksikliği	Ö3, Ö6, Ö11
	Kısıtlı kaynak	Ö6, Ö18
Uzaktan eğitimde altyapı olanakları	Derse katılımın etkilenmesi	Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö9, Ö12, Ö13, Ö14
	Derslerin kesintiye uğraması	Ö1, Ö7, Ö12, Ö16, Ö18
	Tablet dağıtımı	Ö2, Ö4, Ö9, Ö10
	Teknolojik hazırbulunuşluk	Ö3, Ö4, Ö6
	EBA destek noktaları	Ö4

Uzaktan eğitimde ders süreci alt temasında; öğrenciyle temas, daha az etkileşim, öğrenci motivasyon eksikliği, derse hazırlığın kolaylaşması, öğrenci çekingenliğinin artması, derslerden keyif alamama, öğretmen motivasyon eksikliği, ders süresindeki yetersizlik ve derslerin kaydedilebilmesi kodları ortaya çıkmıştır. Bu alt temaya ilişkin katılımcı öğretmenlerin görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

“İkisinin de ayrı güzellikleri olmasına rağmen, yüz yüze eğitimde çocuklarla bir aradasınız, temas halindediniz ve göz göze bakıyorsunuz. Uzaktan eğitim bana bu açıdan daha soğuk geldi. Uzaktan eğitimi tamamen kötülemiyorum ancak ders içerisindeki o birliktelik olmayınca biraz eksiklik hissediyorsunuz.” (Ö12)

“...Öğrencilerle yaşadığımız o mutlu anların, göz göze gelip gülümsemelerin ve bunu sınıf ortamında yapmanın keyfi bambaşka. Ayrıca, herhangi bir şeyde zorlandıklarımı gördüğümde anında müdahale edebilme şansının olması da yüz yüze eğitimin avantajı. Yüz yüze daha verimli oluyor ders. Uzaktan eğitimde bu biraz sıkıntılı.” (Ö18)

“...Sanal sınıfta dersin sonu gelince öğrenciler de hemen kapatıp gidiyorlar mesela. Bekleyen soru soran pek yok. Okuldaki etkileşimin yerini tutmadı diyebilirim.” (Ö5)

“...Öğrenciler sıkılıyor, yeri geliyor ben bile sıkılıyordum. Çünkü sınıf ortamındaki etkileşimi yakalayamadık.” (Ö10)

Uzaktan eğitimde materyaller alt temasında; öğrencilerin dikkatini çekme, ekrana yansıtma kolaylığı, sanal ders materyali eksikliği ve kısıtlı kaynak kodları ortaya çıkmıştır. Bu alt temaya ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

“Her ders için ünlü yazarlarımızdan şairlerimizden öğrencilerin de ilgisini çekecek eserlerden kesitler aldım. Bunları seslendiren sanatçılarımızdan videolar açtım. Üzerine konuştuk öğrencilerle bu eserlerin. Yani, ben bu kadar katılım beklemiyordum açıkçası... Derslerin işlenişi kesinlikle değişti ama ben öğrencilerimin dikkatini toplayabildiğim ve bir şeyler öğretebildiğimi gördüğüm için bir sıkıntı yaşamadım.” (Ö10)

“...Fotokopi yok örneğin. Zoom üzerinden yaptığımız derslerde ekrana yansıtıyoruz ve fotokopiyle uğraşmamak güzel oluyor açıkçası. Ben İngilizce öğretmeniyim, karşımıza çıkan bazı konular yurt dışı ile alakalı oluyor ve örneğin konuda Paris geçiyor Eyfel kulesi geçiyor bunları hemen açıp ekrana yansıtıp gösterebiliyorum... Sınıf ortamında ulaştıramayacağım çoğu şeyi uzaktan eğitim uygulamalarında ekrana yansıtma sayesinde çocuklarla paylaşabildim.” (Ö4)

Uzaktan eğitimde altyapı olanakları alt temasında; derse katılımın etkilenmesi, derslerin kesintiye uğraması, tablet dağıtımı, teknolojik hazırbulunuşluk ve EBA destek noktaları kodları ortaya çıkmıştır. Bu alt temaya ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

“... Her şey imkân konusuna geliyor yine. Katılım konusundaki sorunların çoğunu öğrenciyle aşamadık ne yazık ki... Evde bir tablet olsa da 4 çocuk nasıl aynı anda girecek derslere? Onun için çok az sayıda öğrenciyle ders işliyorduk... Veliler ile bunu konuştuğumda bana internetlerinin, tabletlerinin veya telefonlarının olmadığını ya da yeterli gelmediğini söylüyorlardı.” (Ö2)

“Öğrenci telefondan giriyor derse ama telefonun alt yapısı yeterli olmuyor... Çocuk sürekli dersten kopuyor ya da dersin son 5 dakikası kalmış çocuk hala derse girmeye çalışıyor.” (Ö4)

“... İnternet bağlantılarındaki sorunlar veya teknolojik alettaki sorunlar nedeniyle kesintisiz bir ders işlemek güç. Tam bir şeyler anlatıyorsunuz, öğrencilerin dikkatini topladıysanız pat diye kopuveriyor internet ve donup kalıyorsunuz. Ekran başında zaten zar zor topladığımız konsantrasyon da gidiyor. Ya da öğrencinin sesi geliyor gidiyor. Bu tarz durumlar yaşanması da derse tam anlamıyla odaklanmayı engelliyor.” (Ö7)

Tema 2: Uzaktan Eğitimde İletişim

Uzaktan eğitimde iletişim temasında; öğrenciler ile iletişim, veli ile iletişim, meslektaşlar ile iletişim ve idare ile iletişim olmak üzere dört alt tema ortaya çıkmıştır. Bu alt temalara ilişkin bulgular Tablo 4’te görülmektedir.

Tablo 4. Uzaktan Eğitimde İletişime İlişkin Görüşler

Alt Tema	Kod	Öğretmen
Öğrenci ile iletişim	Ödevler ve sınavlar	Ö1, Ö4, Ö5
	Öğrencilere psikolojik yardım	Ö7, Ö9, Ö11
	Öğrencileri tanıyamamak	Ö1
Veli ile iletişim	Veli iş birliği	Ö3, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö14, Ö15, Ö18
	Öğrencilerin derse katılımları	Ö2, Ö3, Ö6, Ö7, Ö11, Ö12, Ö14, Ö18
	Mesai kavramının kaybolması	Ö2, Ö4, Ö5, Ö7, Ö8, Ö11, Ö13, Ö16
	Velilerin ilgisizliği	Ö4, Ö7, Ö15, Ö17
	Veli mesajlaşma grupları	Ö4, Ö9, Ö11, Ö18
Meslektaş ile iletişim	Fikir alışverişi	Ö2, Ö3, Ö12, Ö13, Ö15, Ö16, Ö17
	Dersin verimi	Ö3, Ö6, Ö8, Ö9, Ö11, Ö14
	Sosyalleşmemek	Ö1, Ö2, Ö5, Ö6, Ö9, Ö18
	Öğrenci katılımı	Ö3, Ö14, Ö18
	EBA ders kayıtları	Ö4
İdare ile iletişim	Aynı seviyede iletişim	Ö2, Ö5, Ö6, Ö9, Ö10, Ö13
	Katılım raporlamaları	Ö11, Ö14
	Sorunlara ilişkin çözümler	Ö10
	İletişim kopukluğu	Ö4

Tablo 4'te görüldüğü üzere öğrenci ile iletişim alt temasında; ödevler ve sınavlar, öğrencilere psikolojik yardım ve öğrencileri tanıyamamak kodları ortaya çıkmıştır. Bu alt temaya ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

“Öğrencilerle ne zaman veya neden görüştük dersiniz, çoğunlukla performans ödevi dönemlerinde veya sınavlardan önce öğrencilerin stres ve kaygılarından kaynaklı sorular oluyordu. Bunun yanında, kendilerine ödev verdiğimde bunun nasıl yapılacağını soruyorlardı ve ödevi tamamladıklarında göndermek için ulaşıyorlardı. Bu anlamda, iletişim çok kısıtlı gerçekleşti bu dönemde.” (Ö1)

“Sınıf öğretmenleri genelde hem öğrenciyle hem de veliyle daha fazla iletişimde bulunuyor ve daha iyi tanıyor onları. Haliyle bu süreçte özellikle öğrencilerin sorunlarıyla ilgilenmek, psikolojik destek sağlamak da bir ihtiyaç haline geldi.” (Ö11)

Veli ile iletişim alt temasında; veli iş birliği, öğrencilerin derse katılımları, mesai kavramının kaybolması, velilerin ilgisizliği ve veli mesajlaşma grupları kodları ortaya çıkmıştır. Bu alt temaya ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

“Bu dönemde velinin yeri çok önemliydi. Çocuğunu yönlendiren, teknolojik yeterlilik sahibi veliler bizim iş yükümüzü hafifletti kesinlikle. Bu açıdan, veliler de bu sürecin önemli parçası oldu. Ödev konusunda olsun ders konusunda olsun birbirimizle iletişim halinde kaldık bu dönemde. Veliler ile iletişimimiz kuvvetliydi bence.” (Ö8)

“Derse girmeyen öğrenciler varsa onların velileriyle görüşmeler yapıyorduk, bilgilendirme yapıyorduk veya bilgi alıyorduk. Katılım konusunda sorunlar vardı örneğin. Bu konuyu çözmek için iletişimde bulunduk velilerle.” (Ö6)

“Öğretmenler olarak her zaman ulaşılabilir durumdaydık. Biz bunu iyi niyetle yaptık ancak gerçekten özel hayatımıza saygı duymayan veliler vardı. Gün içerisinde 3-4 kez arayan veliler oldu. İster istemez geriliyorsunuz.” (Ö13)

Meslektaş ile iletişim alt temasında; fikir alışverişi, ders verimliliği, sosyalleşmemek, öğrenci katılımı ve EBA ders kayıtları kodları ortaya çıkmıştır. Bu alt temaya ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

“Genel olarak uzaktan eğitimin varlığı ve okulların kapalı olması bir anlamda sosyalleşmeyi de engelliyor. Okuldaki iş arkadaşlarımızla görüşemiyorsunuz. Meslektaşınıza sadece bir merhaba bile demek insanı olumlu etkiliyor. Özellikle doğup büyüdüğünüz yer dışında bir yerde görev yapıyorsanız ve yeni geldiyseniz sosyalleşmek istiyorsunuz. Ama bu dönemde bu mümkün olmadı. İnsanı yalnızlığa iten bir durum oluyor ve hem genel hem mesleki anlamda mutsuzluğa yol açabiliyor.” (Ö1)

“Zümre başkanımızın bizi yönlendirmesi ve direktifleri ile biz bu uzaktan eğitim sürecini, ki biliyorsunuz geçici bir dönemdi, nasıl daha iyi atlatabiliriz, daha verimli hale getirebiliriz bunu haftalık yaptığımız online grup görüşmeleriyle halletmeye çalıştık. Özellikle öğrencilerin derslerden aldıkları verimi arttırmaya yönelik fikir paylaşımında bulunduk.” (Ö3)

İdare ile iletişim alt temasında; aynı seviyede iletişim, katılım raporlamaları, sorunlara ilişkin çözümler ve iletişim kopukluğu kodları ortaya çıkmıştır. Bu alt temaya ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıda yer almaktadır.

“Yönetim konusunda ise aslında bizim idare ile çok fazla işimiz olmuyor. İşimizi yapıyoruz, olağüstü bir durum olmadığı sürece bir iletişimimiz olmuyor. O açıdan bir değişiklik olmadı.” (Ö2)

“İdare ile çok görüşmedik bu dönemle dürüst olmak gerekirse. Ama zaten normal zamanlarda da çok sık iletişimde bulunmuyoruz idareyle. O açıdan iletişim aynıydı diyebilirim. Bize genelde bakanlık kararlarını tebliğ ediyorlardı.” (Ö10)

Tema 3: Uzaktan Eğitimde Akademik Başarı

Uzaktan eğitimde akademik başarı temasında, “uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirmeye ilişkin görüşler” ve “uzaktan eğitimde öğrenci başarısına ilişkin görüşler” alt temaları ortaya çıkmıştır. Bu temaya ilişkin bulgular Tablo 5’te görülmektedir.

Tablo 5. Uzaktan Eğitimde Akademik Başarı İlişkin Görüşler

Alt Tema	Kod	Öğretmen
Uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme	Not verme belirsizliği	Ö2, Ö4, Ö5, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö16, Ö17
	Yeni fikirler	Ö6, Ö7, Ö10
	Öğrenciyi mağdur etmemek	Ö2, Ö3, Ö4
	Geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemleri	Ö1, Ö14, Ö16
Uzaktan eğitimde öğrenci başarısı	Başarıda ders katılımının etkisi	Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö8, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14
	Öğrenci takibinin zorluğu	Ö3, Ö4, Ö7, Ö8, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15
	Ders hedeflerine ulaşamama	Ö1, Ö3, Ö5, Ö6, Ö9, Ö16, Ö17

Uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme alt temasında; not verme belirsizliği, yeni fikirler, öğrenciyi mağdur etmemek ve geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemleri kodları ortaya çıkmıştır. Bu alt temaya yönelik katılımcı görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“...Ölçme ve değerlendirme biraz arka plana atıldı diye düşünüyorum. Zaten bu konudaki değişiklikler de yordu bizi. Daha stabil bir şekilde ilerlenebilirdi.” (Ö11)

“Ölçme değerlendirme konusunda kazanımlara ulaşamama ve üst yönetimden gelen ölçme değerlendirmenin yapılmama emri sebepleriyle bir sonuç elde edilemedi. Öğrenciler devamsızlığa dikkat edilmeden ve ölçme değerlendirme yapılmadan, hiçbir kazanım sağlamadan bir üst seviyeye geçirildi.” (Ö17)

Uzaktan eğitimde öğrenci başarısı alt temasında; başarıda ders katılımını etkisi, öğrenci takibinin zorluğu ve ders hedeflerine ulaşamama kodları ortaya çıkmıştır. Bu alt temaya ilişkin bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Öğrenci başarısının direkt olarak uzaktan eğitim nedeniyle etkilendiğini düşünmüyorum. Ancak başarılı öğrencilerimden başarısı düşen öğrencilerim oldu. İşte bu noktada derse katılım öne çıkıyor. Derslere katılım düzenli olabilseydi başarının da etkilenmeyebileceğini düşünüyorum.” (Ö3)

“...Öğrencinin dersten geçememe gibi bir kaygısı da olmadı. Nasılsa herkesi geçirecekler düşüncesi de öğrencilerin ilgisizliğine yol açtı bence. Derse katılmayan öğrenciler sınıflarını geçtiler ama ulaşılması gereken kazanımlarla mı geçtiler orası soru işareti. Çünkü dersler uzaktan da olsa öğreticiydi. Hangi ortam olursa olsun derse katılım başarı için çok önemli.” (Ö8)

“Ders sonrası verdiğimiz ödevlerin yapılması da sıkıntılıydı. Bu bir de derse girebilen öğrenciler için geçerli bir durum. Derse giremeyen zaten ödev falan yapamıyor. Derse girenlerden de geri dönüş azdı ödev konusunda. Öğrenci ne kadar öğrenebiliyor tam anlamıyla göremiyorsunuz. Ödevler tabii ki tek başına bir ölçme değerlendirme şekli olamaz. Ancak bunun geri dönüşünü bile doğru düzgün alamadık.” (Ö12)

Tema 4: Öğretmenlerin Mutluluğu/Mesleki Mutluluğu

Öğretmenlerin mutluluğu/mesleki mutluluğu temasında; öğretmenlerin mutluluğa ilişkin genel görüşleri ve öğretmenlerin mesleki mutluluğa ilişkin genel görüşleri alt temaları ortaya çıkmıştır. Bu temaya ilişkin bulgular Tablo 6'da görülmektedir.

Tablo 6. Öğretmenlerin Mutluluğa/Mesleki Mutluluğa İlişkin Görüşleri

Alt Tema	Kod	Öğretmen
Öğretmenlerin mutluluğu	Huzurlu olmak	Ö1, Ö4, Ö8, Ö12, Ö13, Ö16, Ö17
	Hedefe ulaşmak	Ö2, Ö3, Ö6, Ö7
	Sevinmek	Ö2, Ö5, Ö10
	Aile ve sevilenler	Ö3, Ö15, 18
	Sağlıklı olmak	Ö2, Ö9, Ö14
	İyi hissetmek	Ö7, Ö11
	Tanrıya bağlılık	Ö10
Öğretmenlerin mesleki mutluluğu	Öğrenci gelişimine katkı	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö17
	Sevgi ve saygı	Ö3, Ö9, Ö10, Ö11
	İyi bir insan yetiştirmek	Ö4, Ö7, Ö9, Ö14
	Meslektaşlarla iyi ilişkiler kurmak	Ö15, Ö16, Ö17
	Öğrenciyle bir arada olmak	Ö3, Ö6, Ö16
	Huzurlu olmak	Ö8, Ö17, Ö18
	Maddi doyum	Ö4, Ö9, Ö17
	Gönülden yapmak	Ö10, Ö11
	Mesleki gelişim	Ö12, Ö13
	İdareyle iyi ilişkiler	Ö16

Öğretmenlerin mutluluğu alt temasında; huzurlu olmak, hedefe ulaşmak, sevinmek, aile ve sevilenler, sağlıklı olmak, iyi hissetmek ve Tanrıya bağlılık kodları ortaya çıkmıştır. Bu alt temaya ilişkin bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“...Kafanın tamamen rahat olması, hiçbir baskı hissetmemek, yarımı düşünmemek benim için mutluluk kaynağıdır.” (Ö1)

“Zihinsel veya fiziksel olarak insanın yapmak istediklerine ulaşması ve bundan duyduğu hoşnutluk durumu mutluluktur bence.” (Ö3)

“Mutluluk denildiği zaman benim aklıma öncelikle sağlık geliyor. Sağlık varsa ben mutluyumdur.” (Ö14)

“Sevdiklerimizle kaliteli vakit geçirmek, onlarla gülerken eğlenmek ve yeri geldiğinde beraber üzölmek... Yani sevdiklerimizle beraber olup her şeyi paylaşmaktır mutluluk.” (Ö18)

Öğretmenlerin mesleki mutluluğu alt temasında; öğrenci gelişimine katkı, sevgi ve saygı, iyi bir insan yetiştirmek, meslektaşlarla iyi ilişkiler kurmak, öğrenciyle birarada olmak, huzurlu olmak, maddi doyum, gönülden yapmak, mesleki gelişim ve idareyle iyi ilişkiler kodları ortaya çıkmıştır. Bu alt temaya ilişkin bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“...Mesleki mutluluk deyince aklıma verdiğim emeğin öğrencide görülmesi ve onun hayatına katkıda bulunduğumu hissetmek geliyor.” (Ö2)

“Bizim görevimiz sadece bilgiyi verelim kenara çekilelim değil. Biz öğretmen olarak iyi birer insan yetiştirmeliyiz. Hedefimiz bu olmalı ki ölkemize faydalı birer insan olsunlar. Tabii dersler ile ilgili bilgi sahibi olacaklar ama etik kurallara uyum gösteren, doğruyu yanlış ayırabilen ve öğrendiği bilgileri özümseyip davranışlarına yansıtabilen bir birey yetiştirmek gerekli.” (Ö14)

“..Öğrencilerimin dersle ilgili olması ve onlara bir şeyler katıyor gibi hissetmek beni mesleki anlamda mutlu eder.” (Ö15)

Tema 5: Uzaktan Eğitimde Mesleki Mutluluk/Mutsuzluk Kaynakları

Uzaktan eğitimde mesleki mutluluk/mutsuzluk kaynakları temasında, uzaktan eğitimde öğretmenlerin mesleki mutluluk kaynakları ve uzaktan eğitimde öğretmenlerin mesleki mutsuzluk kaynakları olmak üzere iki alt tema ortaya çıkmıştır. Bu temaya ilişkin bulgular Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Uzaktan Eğitimde Öğretmenlerin Mesleki Mutluluk/Mutsuzluk Kaynakları

Alt Tema	Kod	Öğretmen
Uzaktan eğitimde öğretmenlerin mesleki mutluluk kaynakları	Öğrenci katılımı	Ö2, Ö5, Ö6, Ö8, Ö12, Ö14, Ö15
	Mesleki gelişim	Ö1, Ö3, Ö5, Ö8, Ö16, Ö18
	Zamandan tasarruf	Ö6, Ö8, Ö9, Ö10, Ö13
	Derslerin devamlılığı	Ö10, Ö11, Ö12, Ö18
	Daha konforlu ders	Ö4, Ö9, Ö16, Ö17
	Öğrencilerin daha rahat öğrenmesi	Ö5, Ö7, Ö13
	Sınıf yönetiminde kolaylık	Ö1, Ö12, Ö16
	Daha az evrak işi	Ö17
	Teknoloji kullanımı	Ö4
Ortadan kalkan tehditler	Ö16	
Uzaktan eğitimde öğretmenlerin mesleki mutsuzluk kaynakları	Okul ortamından uzak olmak	Ö2, Ö3, Ö6, Ö7, Ö8, Ö11, Ö14, Ö15, Ö16
	Fırsat eşitsizliği	Ö3, Ö4, Ö5, Ö8, Ö9, Ö10, Ö12, Ö13, Ö14
	Öğrencilerin yeterince öğrenememesi	Ö3, Ö4, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18
	Öğrenciyi derse çekememek	Ö6, Ö7, Ö9, Ö16, Ö18
	İş yükünün artması	Ö4, Ö7, Ö11, Ö14
	Öğretmenlerin yalnız bırakılması	Ö3, Ö4, Ö16
	Evde çalışmak	Ö1, Ö4, Ö8
	Öğretmenler çalışmadı algısı	Ö3, Ö4, Ö15
	Hareket kısıtlılığı	Ö7, Ö11
	Derse girdiğini hissetmemek	Ö1, Ö2
	Veli-öğretmen sınırının korunamaması	Ö11, Ö13
	EBA platformu	Ö4
	Geleneksel yöntemlerin kullanımı	Ö9

Uzaktan eğitimde öğretmenlerin mesleki mutluluk kaynakları alt temasında; öğrenci katılımı, mesleki gelişim, zamandan tasarruf, derslerin devamlılığı, daha konforlu ders, öğrencilerin daha rahat öğrenmesi, kolay sınıf yönetimi, daha az evrak işi, teknoloji kullanımı ve ortadan kalkan tehditler olmak üzere 10 kod ortaya çıkmıştır. Bu alt temaya ilişkin bazı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Bazı günler derslere katılım beklediğimden daha fazla oluyordu. O kadar öğrenciyi birarada görünce mutluluğumu gizleyemiyordum. Öğrencilerin derse katılımı ve ders içinde aktif olmaları ki bu her derste olmuyordu, mesleki olarak beni mutlu ediyordu.” (Ö15)

“Uzaktan eğitimde sanal materyallerden yararlanmak benim için hem tecrübe oldu hem de teknolojinin nimetlerinden nasıl faydalanmamız gerektiğini daha iyi anladım. Mesleki bir gelişim olarak görüyorum bunu. Bu nedenle mutluyum.” (Ö16)

“...Uzaktan eğitimdeyken şunu farkettim: Tüm şartlar örgün eğitimle eşit olsa, yani katılım düzeyi gibi, zamandan tasarrufunuz oluyor. Bu da mesleki mutluluk açısından önemli bir unsur olarak görülebilir.” (Ö10)

Uzaktan eğitimde öğretmenlerin mesleki mutsuzluk kaynakları alt temasında 13 adet kod ortaya çıkmıştır. Bu kodlardan, okul ortamından uzak olmak ve fırsat eşitsizliği kodları öne çıkmaktadır. Bu alt temaya ilişkin bazı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Pandemi döneminde benim canımı sıkan en büyük olay okula gidememektir açıkçası. Öğrenciyle iç içe olmak çok önemli. Bu beni çok zorladı ve mesleğimden aldığım tatmini de düşürdü.” (Ö2)

“Okulda sıcak bir ortamımız var ve herkesin iletişimi kuvvetli. Bu noktada söyleyebileceğim, okul benim ikinci evim. Öğretmenler ve öğrenciler de benim ikinci ailem. Ailenizden uzak olursanız ne kadar mutlu olursunuz ki?” (Ö8)

“Yaşadığım bölge İstanbul’da insanların pek de iyi durumda olmadığı bir bölge. Ekonomik anlamda sıkıntılı olmaları ve bundan dolayı uzaktan eğitimin temelini oluşturan katılımı sağlayacak olan teknolojik aletlerin eksikliği ve öğrencilerin bu nedenle derslere girememesi beni çok üzdü açıkçası. Kardeş sayısı fazla olup giremeyenler veya teknolojik aletlerin olmamasından kaynaklı derslere katılmayanların eksiklikleri giderilseydi, çok daha iyi olurdu. Cevher olarak görülen öğrencilerden bu eksiklikler nedeniyle verim alamadığımı düşünüyorum. Bu da her öğretmen gibi benim de mesleki olarak mutsuz olmama neden oluyor.” (Ö3)

Tema 6: Uzaktan Eğitimde Mesleki Mutluluğu Arttırabilecek Öneriler

Uzaktan eğitimde mesleki mutluluğu arttırabilecek öneriler temasında iki alt tema bulunmaktadır. Bu alt temalar, uzaktan eğitimde mesleki mutluluğu arttırabilecek eğitimsel öneriler ve uzaktan eğitimde mesleki mutluluğu arttırabilecek yönetsel önerilerdir. Bu temaya ilişkin bulgular Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Uzaktan Eğitimde Mesleki Mutluluğu Arttırabilecek Öneriler

Alt Tema	Kod	Öğretmen
Eğitimsel öneriler	Fırsat eşitsizliğinin giderilmesi	Ö4, Ö6, Ö9, Ö10, Ö13, Ö14, Ö15, Ö17
	Uygun ölçme değerlendirme	Ö8, Ö9, Ö14, Ö15
	Uygun ders saatleri	Ö4, Ö11
Yönetsel öneriler	Öğretmenin yanında olunması	Ö5, Ö6, Ö7, Ö10, Ö11, Ö14, Ö18
	Materyal ve kaynak sağlanması	Ö1, Ö7, Ö8, Ö16, Ö18
	Çevrim içi seminerler	Ö12, Ö16, Ö18
	Maddi destek	Ö4, Ö16

Uzaktan eğitimde mesleki mutluluğu arttırabilecek eğitimsel öneriler alt temasında; fırsat eşitsizliğinin giderilmesi, uygun ders saatleri ve uygun ölçme değerlendirme kodları ortaya çıkmıştır. Bu alt temaya ilişkin bazı öğretmen görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Bu konuda eğitim-öğretim süreçlerinin devamlılığı için çeşitli adımlar atıldı. Uzaktan eğitim bunların başında geliyor. Tablet dağıtımı yapıldı ve internet sağlandı devlet tarafından. Ben bunun yeterli olmadığını düşünüyorum. Yani, atılan adımlar güzel ama yeterli gelmedi. Evinde internet olmayan bir aileye sağlanan 5-6 GB’lık internet Zoom veya EBA üzerinden yapılan kaç tane derse yetebilir? EBA TV’de vardı ancak orada da öğretmen-öğrenci etkileşimi gerçekleşmiyor. Bunlara yönelik daha sağlam çözümler getirilseydi ben daha mutlu olurum mesleğim açısından.” (Ö6)

“En güzel öneri ve temenni eğitimde fırsat eşitliği ilkesinin daha net şekilde uygulanabilirliği olacaktır. Derslere, donanım eksikliği ve internet olmayışı nedeniyle giremeyen öğrencilerin olması çok üzücüydü. Bu noktada yetkililerin daha üst seviyede çalışmalarını görmek isterdim.” (Ö17)

Uzaktan eğitimde mesleki mutluluğu arttırabilecek yönetsel öneriler alt temasında; öğretmenin yanında olunması, materyal ve kaynak sağlanması, çevrimiçi seminerler ve maddi destek kodları ortaya çıkmıştır. Bu alt temaya ilişkin bazı katılımcı görüşleri aşağıda yer almaktadır.

“Öncelikle aklıma gelen öğrencilerin katılımının sağlanmasıdır. Bunu yapmak için de öncelikle gerekli donanımın ve altyapının derse katılmayan öğrencilere sağlanması gerekiyor ki biz de mesleki açıdan kendimizi mutlu hissedelim.” (Ö9)

“Öğretmenler her durumun ortasında kaldı. Veliler, öğrenciler ve idare ile sürekli iletişim halinde kalmak zorundaydı. Herkes her şeyi öğretmenden bekler oldu. Öğretmene daha çok destek verilmeliydi bu dönemde diye düşünüyorum.” (Ö7)

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada, pandemi döneminde öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri mesleki mutluluk açısından incelenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizi sonucunda toplam altı tema ortaya çıkmıştır. Birinci tema uzaktan eğitimde eğitim-öğretim ortamıdır ve bu tema altında birinci alt tema olan uzaktan eğitimde ders sürecinde öne çıkan kod, öğrenciyle temastır. Uzaktan eğitime geçiş sonrası, ders ortamı sanal sınıflara taşınmış ve öğretmenler bu dönemde öğrencilerden fiziksel olarak uzak kalmışlardır. Fiziksel uzaklık, öğretmenlerin öğrencileri ile kurdukları temasın azalmasına ve etkileşimin daha az gerçekleşmesine neden olmuştur. Öğretmenlerin, öğrencileri ile aralarına giren bu fiziksel uzaklık durumu mesleklerinden aldıkları mutluluğu düşürmüştür. Literatürde öğretmenlerin, bu etkileşim eksikliği nedeniyle olumsuz etkilendiklerini ortaya koyan başka araştırmalar (Çoban, 2021; Ünal ve Bulunuz, 2020; Alves, Lopes ve Precioso, 2020) da bulunmaktadır. Korkmaz ve Toraman (2020) tarafından yapılan bir araştırmada da öğretmen-öğrenci etkileşiminin olmaması Covid-19 salgını sırasında uzaktan eğitimde yaşanan sorunlar arasında olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcı öğretmenlere göre uzaktan eğitim sürecindeki mesleki mutluluğunu etkileyen faktörlerin başında, okul ortamında bulunamamak ve öğrenciler ile birarada olamamak gelmektedir. Beşaltı (2021) tarafından yapılan bir çalışmada, öğretmenlerin uzaktan eğitimde öğrencileri görememesi ve düzenli bir etkileşimin sağlanamaması nedenleriyle kaygı ve gerginlik içerisinde oldukları belirlenmiştir. Bakıoğlu ve Çevik (2020), uzaktan eğitimde öğrencilerden fiziksel olarak ayrı kalmanın öğretmenlerde kaygı oluşturduğunu ve bu kaygının uzaktan eğitimde kendini yeterli görmeme, öğrenciye erişememe ve mesleki mutsuzlaşma unsurlarından kaynaklandığını belirtmektedir. Kaygı ve mesleki mutluluk ilişkisine yönelik Yurtseven (2019) de çalışmasında kaygı düzeyi yüksek olan öğretmenlerin mesleki mutluluklarının düşük olduğunu tespit etmiştir. Benzer şekilde Adak (2021), uzaktan eğitim sürecinde yaşanan sorunlardan birinin öğrencilerin kameralarını açmamasının, sorulan sorulara cevap vermemelerinin ve yeterli etkileşimin sağlanamaması olduğunu ifade etmiştir.

Birinci tema altındaki ikinci alt temada öne çıkan bir diğer kod ise öğrencilerin uzaktan eğitim dönemindeki derse katılımlarıdır. Öğretmenler, öğrencilerin düzenli olarak derslere katılım göstermesiyle mesleki olarak mutlu hissederken, düzensiz katılanlar ve hiç katılmayanlar nedeniyle mesleki olarak mutsuz hissettiklerini belirtmişlerdir. Literatürde araştırmanın bu bulgusuyla benzer sonuçlar elde eden araştırmalar bulunmaktadır (Adak, 2021; Beşaltı, 2021; Çoban, 2021; Erbaş, 2021; Kuhfeld vd., 2020; Turner vd., 2020; Zan, 2020). Zan (2020) tarafından yapılan araştırmada, öğrencilerin derse katılımına öğretmenlerin çok önem verdiğini ve öğrencilerin derse katılım göstermemesinin öğretmenler tarafından mesleki mutsuzluk nedeni olarak görüldüğü belirlenmiştir. Bakıoğlu ve Çevik (2020) yaptıkları araştırmada, öğrencilerin derse katılımının azlığı ve ders süresindeki yetersizlik nedeniyle öğretim programındaki konuların yetiştirilememesinin öğretmenlerde başarısızlık hissine kapılmalarına ve mesleki mutluluklarının düşmesine neden olduğu bulgulanmıştır.

Uzaktan eğitim döneminde; bilgisayar, tablet ve telefon gibi donanımlarının olmaması, internet bağlantısının olmaması ya da bu donanım ve altyapının yetersiz olması nedeniyle derslere katılmayan öğrenciler olmuştur. Donanım ve altyapı yetersizliğine ek olarak, öğrencinin okula giden birden çok kardeşinin olması ve çoğu sektörün evden çalışmaya geçmesiyle ebeveynlerin de bilgisayar ve interneti kullanması yaşanan sıkıntıyı arttırmıştır. Bu sıkıntıları azaltmaya yönelik ülkemizde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından fakir öğrencilere ücretsiz tablet dağıtılmış ve bedava internet kampanyaları yürütülmüştür. Katılımcı öğretmenler, yapılan bu çalışmalarını takdirle karşılamakla birlikte yeterli olmadığını ifade ederek fırsat eşitsizliğinin ve altyapı sorunlarının tam olarak giderilemediğini ve bu durumun mesleki mutluluklarını azalttığını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin bu soruna ilişkin bir çözüm getirememeleri ve kendilerini çaresiz hissetmeleri de onları üzen başka bir durumdur. Literatürde bu bulguya destekleyen birçok araştırma bulunmaktadır. Öğrencilerin donanım eksikliğinin ailelerin ekonomisiyle doğrudan ilişkili olduğunu (Adak, 2021; Çoban, 2021; Özyürek vd., 2016; Zan, 2020), fırsat eşitsizlikleri nedeniyle derslere erişim sorunu yaşandığını ve bu durumun öğretmenlerin motivasyon kaybı yaşamalarına neden olduğunu (Bayburtlu, 2020; İmamoğlu ve Siyimer-İmamoğlu, 2020; Özdoğan ve Berkant, 2020), öğretmenlerin çeşitli fırsat eşitsizliği sorunlarıyla uğraştığı ve bu nedenle öğretmenlerin mesleki mutluluğunun düştüğünü (Kavuk ve Demirtaş, 2021; Kızılkaya Namlı ve Yücekaya, 2021; Suganya

ve Sankareshwari, 2020), fırsat eşitsizliğinin sadece donanım ve altyapıya sahip olmaktan ibaret olmadığı aynı zamanda dijital okur-yazarlık konusunda da fırsat eşitliğinin sağlanması gerektiğini (Sezgin ve Fırat, 2020) ortaya koyan araştırmalar vardır. Pandemi döneminde etkisi artan eğitimde fırsat eşitsizliği konusunun sadece ülkemiz için değil dünya çapında bir sorun olduğu söylenebilir. UN Education Agency (Birleşmiş Milletler Eğitim Ajansı) tarafından 2020 yılında yayınlanan bir raporda, dünya genelinde yaklaşık 830 milyon öğrencinin evinde kullanabileceği bilgisayar olmadığı, bu öğrencilerden de en az %40'ının internet bağlantısının olmadığı belirtilmiştir.

Eğitim-öğretim bir süreçtir ve bu sürecin sonunda öğretmenler; öğrencilerinin öğrendiğini, hedeflenen kazanımlara ulaştığını ve sonuç olarak başarılı olduğunu görmek istemektedir (Savaş, Taş ve Duru, 2010). Pandemi döneminde uzaktan eğitimde öğrencilerin motivasyon düşüklüğü, ders sürelerinin az olması, öğrencinin derse karşı isteksizliği ve en önemlisi derslere katılımın düzenli olmaması nedenleriyle öğrencilerin öğrenmeleri, kazanımlara erişimi ve başarı düzeyleri olumsuz etkilenmiştir. Bu durum, katılımcı öğretmenlerin mesleki mutluluklarını azaltıcı etki yapmıştır. Literatürde, öğrencilerin derslere katılım göstermemesinin kazanım eksikliğine sebep olacağını ortaya koyan araştırmalar bulunmaktadır (Adak, 2021; Bayburtlu, 2020; Carlsson vd., 2015; Oreopoulos ve Page, 2006; Zan, 2020). Adak (2021) çalışmasında, uzaktan eğitim döneminde öğrencilerin kazanımlara istenilen düzeyde ulaşamaması nedeniyle öğretmenlerin olumsuz duygular içerisinde olduklarını belirlemiştir. Bayburtlu (2020) tarafından yapılan bir araştırmada ise derslere düzensiz katılımın, ödevlendirme sisteminin yetersizliğinin ve derse katılımın zorunlu olmayışının öğrencilerin akademik başarılarını olumsuz etkilediği sonucuna varmıştır. Katılımcı öğretmenlerin görüşüne göre dersleri sıkı takip eden, ödevlerini eksiksiz yerine getiren ve derslerde aktif olan öğrencinin öğrenmemesi mümkün değildir. Öğrencilerin uzaktan eğitimde döneminde bile öğrenebildiğini gören katılımcı öğretmenler bundan mesleki olarak mutluluk duymuşlardır. Buna göre öğretmenlerin mesleki olarak mutlu veya mutsuz hissetmesi öğrencinin ne derece öğrenebildiği, kazanımlara ne düzeyde erişebildiği ve ne derece başarılı olduğu ile ilişkili olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin akademik başarı düzeylerini görebilmek adına uygun ölçme ve değerlendirme yapılması gerekmektedir (Sezer, 2023). Katılımcı öğretmenlere göre pandemi döneminde yapılan uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme konusunda bazı sıkıntılarla karşılaşmıştır. Bu dönemde önce sınavların yapılması, ardından sınavların iptal edilerek pandemi öncesine ait notların kullanılması gibi karar değişikliklerinin yaşanması, uygun ölçme ve değerlendirmenin düzenli bir şekilde yapılamadığını göstermektedir. Uzaktan eğitime çeşitli nedenlerle katılım gösteremeyen öğrencilerin ölçme ve değerlendirmesi ise hiç yapılamamıştır. Katılımcı öğretmenler, uzaktan eğitimdeki ölçme ve değerlendirmenin mesleki mutsuzluk yarattığını ifade etmiştir. Literatürde, uzaktan eğitim döneminde ölçme ve değerlendirmenin eksik kaldığını ve öğrencilerden yeterli veri elde edilemediğini ortaya koyan bazı araştırmalar (Adak, 2021; İmamoğlu ve Siyimer-İmamoğlu, 2020; Karaevli ve Levent, 2022; Murphy ve Wyness, 2020; Özer ve Suna, 2021; Piopiunik vd., 2020; Ünal ve Bulunuz, 2020; Walker, Sharp ve Sims, 2020; Zan, 2020), bu bulguyu desteklemektedir.

Pandemi döneminde yapılan uzaktan eğitimde öğrencilerden fiziksel olarak uzak olmak, öğrencilerin derse olan ilgisini çekmeyi normal sınıf ortamına kıyasla zorlaştırmıştır. Bunun önüne geçmek isteyen katılımcı öğretmenler, çeşitli sanal materyallerden faydalanarak öğrencilerin ilgisini

derse çekmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler, sanal materyaller ile derslere daha rahat hazırlandıklarını ve bu materyaller sayesinde öğrencileri derse çekebildiklerini belirtmektedir. Katılımcılar, öğrencilerin derse ilgisini gördüklerinde mesleki anlamda mutlu olurken, beklenen ilgi olmadığında mesleki olarak mutsuz olduklarını ifade etmişlerdir. Literatürde bu bulguyu destekleyen araştırma (Akbulut, 2015; Arslan, 2019; Bahçalı, 2020; Bakioğlu ve Çevik, 2020; Bayburtlu, 2020; Dinham ve Scott, 1997) sonuçları bulunmaktadır. Örneğin Bakioğlu ve Çevik (2020) tarafından yapılan çalışmada, öğretmenlerin pandemi nedeniyle geçilen uzaktan eğitim sürecindeki mesleki doyumlarının olumsuz etkilenmesindeki en önemli unsurun, uzaktan eğitimde işe yaramadıklarını hissetmek olduğunu ortaya konmuştur.

Pandemi döneminde öğretmenler; ders sürecinin getirdiği normal iş yükünün dışında öğrenciler, veliler, meslektaşlar ve idare ile çeşitli nedenlerle sürekli olarak iletişimde bulunmuşlardır. Öğretmenlerin bu şekilde tüm sürecin merkezinde olması iş yüklerini arttırmıştır. Bu dönemde katılımcı öğretmenler, zaman zaman mesai kavramlarının kaybolduğunu; ders öncesi, ders sırası veya ders sonrası fark etmeksizin telefonlarının çaldığını, bazen veliler ile ilgilendiklerini, kimi zaman meslektaşlarıyla görüştiklerini ve bazı zamanlarda idarenin istediği raporları hazırladıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcı öğretmenler, var olan sorumluluklarına yenilerinin eklenmesinin ve iş yükünün çeşitli nedenlerle artmasının mesleki mutluluklarını olumsuz etkilediğine dikkat çekmişlerdir. Literatürde bu bulguyu destekleyen araştırma sonuçları bulunmaktadır (Adak, 2021; Aydemir, 2021; Chitra, 2020; Choudhary, 2020; Walker, Sharp ve Sims, 2020). Örneğin Aydemir (2021) tarafından yapılan bir çalışmada, öğretmenlerin pandemi döneminde öğrenci ve veli sorunlarıyla uğraşmaktan iş yükünün arttığı ve bu durumun mesleki anlamda olumsuz etkilendiği belirlenmiştir. Adak (2021) tarafından yapılan bir başka çalışmada ise hem diğer öğretmen arkadaşlarına yardım etmekten hem de kendi yükümlülüklerini yerine getirmekten doğan iş yükünün mesai kavramının kaybolmasına neden olduğu ortaya konmuştur.

Katılımcılara göre öğretmenlerin mesleki mutluluklarında belirleyici olan bir diğer husus ev ortamında çalışmak olmuştur. İş ve ev ortamının aynı yer olması, bir yandan mesleğin getirdiği işlerle ilgilenirken bir yandan da ev işleriyle ilgilenmeyi gerektirmiştir. Özellikle çocuğu olan öğretmenlerin bu dönemde daha çok sorun yaşadıkları katılımcı öğretmenlerin söylemlerinden anlaşılmaktadır. Katılımcı öğretmenlerin bir kısmı, evde çalışma sırasında yaşanan elektrik ve internet kesintisinin ya da komşulardan ve çevreden gelen gürültülerin, dersleri verimli geçirmelerini engellediğini belirterek bu durumun kendilerini mesleki açıdan mutsuz ettiğini ifade etmiştir. Bu bulguya benzer olarak Walker, Sharp ve Sims (2020) yaptıkları çalışmada, uzaktan eğitim döneminde evden çalışmanın öğretmenler üzerinde baskı oluşturduğunu ve bu sebeple öğretmenlerin mesleklerinden aldıkları doyumun azaldığını tespit etmiştir.

Pandemi döneminde yapılan uzaktan eğitimde öğretmenler, idareden ve özellikle daha üst yetkililerden destek beklemişlerdir. Bu dönemde yeterince destek görememek katılımcı öğretmenleri mesleki olarak mutsuzlaştıran bir unsur olmuştur. Literatürde bu bulguyu destekleyen şekilde öğretmenlere uzaktan eğitim döneminde yönetim tarafından yeteri kadar destek sağlanmadığını ortaya koyan araştırmalar (Balaman ve Hanbay-Tiryaki, 2021; Canpolat ve Yıldırım, 2021; Demir ve Özdaş, 2020; Işık ve Bahat, 2021) bulunmaktadır. Öğretmenlerin bu dönemdeki sorumlulukları

ve üstlendikleri görevler artmış olup özverili çalışmalarına istinaden desteklenmeleri ve motive edilmeleri gerekmektedir. Öğretmenleri bu dönemde üzen ve mesleklerinden aldıkları doyum düşüren en önemli faktörlerden biri de medyada ve toplumda yer alan “*Öğretmenler pandemide çalışmadı*” algısıdır. Katılımcı öğretmenler, özellikle bu konuda destek görmek istemişler ve bu algıya ilişkin Millî Eğitim Bakanlığının üst düzey yetkililerinden daha duyarlı bir duruş beklemişlerdir. Ancak bu desteği yeterli düzeyde görememek öğretmenlerde mesleki mutsuzluğa yol açmıştır. Oysa katılımcı öğretmenler bu dönemde özverili şekilde çalıştıklarını düşünmektedir. Bu özverili çalışmanın karşılığı olarak “çalışmadılar” damgası almak, öğretmenlerin doğal olarak üzülmelerine ve yaptıkları işten keyif almamalarına sebep olmuştur. Bu noktada, öğretmenlerin konuya ilişkin görüş beyan ederken kimi zaman üzgün oldukları, kimi zaman da kızgın oldukları gözlemlenmiştir. Kavuk ve Demirtaş (2021) tarafından yapılan bir çalışmada öğretmenler, çalışmadıklarına dair algının var olması nedeniyle mesleki doyumlarının azaldığını ifade etmişlerdir. Walker, Sharp ve Sims (2020) tarafından yapılan çalışmada ise idare ve yerel otoriteler tarafından desteklenmek öğretmenlerin mesleki mutluluklarını arttırmaktadır.

Pandemi döneminde uzaktan eğitim sürecinde öğretmenler ekran başında oturarak derslerini vermek zorunda kalmaları bir hareket kısıtlılığına yol açmış; öğretmenler alışkın oldukları sınıf içerisinde dolaşma, jest ve mimikleri rahatlıkla kullanma, ses tonunu zaman zaman değiştirerek dikkat çekme gibi yöntemleri aktif şekilde kullanamamıştır. Katılımcı öğretmenlere göre bu durum, motivasyonlarını düşürmüş ve meslekten aldıkları doyum olumsuz etkilemiştir. Öğrencilerin motivasyon düşüklüğü yaşaması, öğretmenin motive edici gücüyle bertaraf edilebilir; ancak, öğretmenin motivasyon eksikliği öğrenciye göre daha uzun sürebilir ve derslerin verimsiz geçmesine neden olabilir. Literatürde bu bulguyu destekleyen araştırmalar (Adak, 2021; Aziz ve Dicle, 2017; Özdoğan ve Berkant, 2020) bulunmaktadır.

Katılımcıların çoğu, iş birliğine yatkın olan velilerin pandemi döneminde öğretmenlerin en önemli yardımcısı olduğunu belirtmiştir. Velilerin iş birliğine yatkın olmaları sayesinde; uzaktan eğitim platformlarına giriş konusunda yaşanan sıkıntılar, derslere devamsızlık, öğrenci takibinin zorluğu gibi çeşitli sorunların daha rahat çözüldüğü ifade edilmiştir. Öğretmenler bu durumu, mesleki mutluluklarını arttırıcı bir faktör olarak görmektedir. Literatürde, bu bulguyu destekleyen araştırmalar (Bayburtlu, 2020; Bayrakdar ve Güveli, 2020; Çakın ve Külekçi-Akyavuz, 2020; İmamoğlu ve Siyimer-İmamoğlu, 2020) bulunmaktadır. Buna karşın katılımcı öğretmenlerin bir kısmına göre pandemi döneminde velilerin sürekli aramaları, öğretmenlerin de özel hayatlarının olduğunu düşünmemeleri ve her sorunu öğretmenin çözmesini beklemeleri gibi durumlar öğretmenlerin mesleki mutluluğunu azaltmıştır. Bu bulguya benzer şekilde Adak (2021) tarafından yapılan bir çalışmada; öğretmenlere veliler tarafından sürekli sorular sorulduğu, velilerin geç saatlerde bile iletişim kurmaya çalıştıkları ve bu durumun öğretmenlerce uzaktan eğitimin önemli sorunlarından biri olarak görüldüğünü ortaya konmuştur.

Katılımcı öğretmenlere göre pandemi döneminde öğretmenler odasından uzakta olmak, meslektaşlarıyla aynı ortamda fikir alışverişinde bulunamamak ve öğretmenler ile sosyal ilişkiler kuramamak öğretmenlerin mesleki mutluluklarını azaltmıştır. Bu bulguya benzer şekilde Adak (2021), öğretmenlerin bu dönemde sosyalleşemediklerini ve bu nedenle motivasyon kaybı yaşadıklarını

belirtmektedir. Bahçalı'nın (2020) gerçekleştirdiği araştırma sonuçlarına göre meslektaşlarıyla iyi ilişkiler içerisinde olan öğretmenlerin iş doyumlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Meslektaşlar ile iyi ilişkilerin sürdürülmesinin, iletişimin devamlılığının ve fikir alışverişinde bulunmalarının sağlanması için Daniel (2020), öğretmenler için bunları sağlayabilecek imkanların oluşturulması ve bu sayede beyin fırtınası ortamı yaratılması fikrini savunmuştur.

Pandemi döneminde geçirilen uzaktan eğitim sayesinde katılımcı öğretmenler, mesleki açıdan kendilerini geliştirme imkânı bulabildikleri için bu durumun onları mesleki anlamda mutlu ettiğini ifade etmiştir. Sanal ders materyali hazırlamak ve sunmak, teknolojiden daha fazla yararlanabilmek, kendi başına çözüm üretebilmek ve yeni ölçme-değerlendirme stratejileri üretmek öğretmenlerin mesleki gelişimlerine katkıda bulunmuştur. Literatürde, teknolojik beceri geliştirme ve teknolojinin eğitim açısından önemini farkedilmesi gibi unsurların öğretmenlerce mesleki gelişime katkı olarak algılandığı ve bu durumun iş doyumunu açısından olumlu karşılandığını ortaya koyan araştırma sonuçları bulunmaktadır (Adak, 2021; Bakioğlu ve Çevik, 2020; Çoban, 2021; Özdoğan ve Berkant, 2020). Örneğin Bakioğlu ve Çevik'e (2020) göre uzaktan eğitime geçişle birlikte sanal ortamda ders anlatan öğretmenler, eğitim teknolojilerini öğrenmek zorunda kalarak kendilerini mesleki açıdan geliştirmiştir. Çoban (2021) tarafından yapılan başka bir araştırmada öğretmenler, teknolojik anlamda mesleki gelişimlerine katkıda bulunduğu için uzaktan eğitimi bir avantaj olarak görmektedir. Benzer şekilde Adak'ın (2021) araştırmasına katılan öğretmenlerin %85'i uzaktan eğitimin sağladığı mesleki gelişim imkânlarına ilişkin olumlu görüş bildirmişlerdir.

Pandemi döneminde geçirilen uzaktan eğitim sayesinde katılımcı öğretmenlerin mesleki anlamda mutluluklarını arttıran bir diğer konu zamandan tasarruf etmeleridir. Öğretmenler, uzaktan eğitimde özellikle okula gidiş geliş süresinden ve evde hazırlanma süresinden tasarruf ettikleri için mesleki mutluluklarının arttığını belirtmiştir. Katılımcı öğretmenlerin ikamet ettikleri İstanbul ilinde zaman çok değerlidir ve böylesine kalabalık bir şehirde bir yerden bir yere ulaşım sıkıntıları çok fazla yaşanmaktadır. Öğretmenlerin yolda vakit harcamadan derslere girebilmeleri ve derslerine bu motivasyon ile hazırlanmaları da mesleki mutluluklarını olumlu etkilemiştir. Çetin, Arslan ve Büyükyılmaz (2021) tarafından pandemi döneminde iş doyumunun iş performansına etkisinin incelendiği çalışmada da zamandan tasarruf eden öğretim elemanlarının mesleklerini daha mutlu icra ettikleri ve bunun da verimliliği arttırdığı ortaya konmuştur.

Bu araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilebilir:

- Uzaktan eğitim sürecinde öğrenci-öğretmen arasındaki etkileşim eksikliğinin giderilmesi adına ders içinde veya sonunda öğretmenler ve öğrenciler katılabileceği serbest zaman etkinlikleri için fırsatlar oluşturulabilir. Böylece hem öğrencilerin daha motive şekilde derslere devam etmesi sağlanabilir hem de öğretmenlerin mesleki mutlulukları artırılabilir.
- Bu araştırmada, pandemi döneminde zorunlu olarak geçilen uzaktan eğitimde öğrencilerin ders katılımının düşmesi öğretmenleri mesleki açıdan mutsuz ettiği belirlenmiştir. Öğrencilerin derse katılımının artırılmasına yönelik olarak öğretmen ve öğrencilerin birlikte yapabilecekleri çeşitli aktiviteler EBA platformuna yerleştirilebilir. Böylece hem sınıf

kademeleri hem de yaş grupları düşünülerek her branş için oyunlar, bulmacalar, faydalı bilgiler gibi eğlenceli aktivitelere yer verilerek öğrencilerin ilgisi çekilebilir.

- Sanal ders materyali ve kaynak konusundaki çeşitlilik azlığının öğretmenleri mesleki olarak mutsuzlaştırdığı görülmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından her branş için ayrı ayrı kurulacak sanal ders materyali ve kaynak geliştirme birimleri ile bu konuya çözüm getirilebilir. Ayrıca öğretmenlerin mesleki mutluluklarının artırılması için teknolojik donanım ve altyapı ürünlerinde öğretmenlere özel indirimler sağlanabilir.
- Toplumda yayılan “*Pandemide öğretmenler çalışmadı*” algısı öğretmenleri duygusal olarak yaralamış ve mesleki anlamda mutsuz etmiştir. Bu algının düzeltilmesi ve öğretmenlik mesleğinin itibarının korunması konusunda hassasiyet gösterilmelidir.
- Bu araştırma nitel bir araştırma olup 18 öğretmenin görüşleriyle sınırlıdır. Öğretmenlerin pandemi dönemdeki mesleki mutlulukları, farklı değişkenler açısından nicel olarak incelenebilir. Ayrıca uzaktan eğitimde mesleki mutluluğu yüksek düzeyde olan öğretmenler ile mesleki mutluluğu düşük düzeyde olan öğretmenlerin görüşleri karşılaştırmalı olarak ele alınabilir.

Etik Kurul İzni

Bu araştırma, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Araştırma ve Etik Kurulunun 26/02/2021 tarihinde 2021-2-32 sayılı kararı ile alınan izinle yürütülmüştür.

Kaynakça

- Adak, M. M. (2021). *Covid-19 pandemi döneminde uygulanan uzaktan eğitim sürecinde bilişim teknolojileri öğretmenlerinin deneyimlerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Akarsu, B. (1970). *Ahlak öğretileri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Akbulut, B. (2015). *Ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin örgütsel imaj algıları ile iş doyumunu düzeyleri arasındaki ilişki*. (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akgül, G. (2021). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, ortaokul öğrencilerinin ve öğrenci velilerinin pandemi sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). Uşak Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Uşak.
- Alves, R., Lopes, T. & Precioso, J. (2020). Teachers' well-being in times of Covid-19 pandemic: Factors that explain professional well-being. *International Journal of Educational Research and Innovation*, 15, 203-217. Doi:10.46661/ijeri.5120
- Arslan, K. Y. (2019). *Meslek lisesinde görev yapan meslek öğretmenleri ile kültür öğretmenlerinin iş doyumları arasındaki farkın incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aydemir, A. (2021). Uzaktan eğitim sürecinde öğretmen ile öğrenci-veli iletişimi: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin deneyimleri. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(2), 813-827.
- Aziz, A. & Dicle, Ü. (2017). *Örgütsel iletişim*. İstanbul: Hiperyayın.
- Bahçalı, F. (2020). *Mesleki ve teknik liselerde kültür derslerine giren öğretmenlerin iş doyumları: Nitel bir araştırma*. (Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.

- Bakioğlu, B. & evik, M. (2020). COVID-19 pandemisi s¼recinde fen bilimleri ¼ğretmenlerinin uzaktan eğitime ilişkin g¼r¼řleri. *Turkish Studies*, 15(4), 109-129. Doi:10.7827/TurkishStudies.43502
- Balaman, F. & Hanbay-Tiryaki, S. (2021). Corona Vir¼s (Covid-19) nedeniyle mecburi y¼r¼t¼len uzaktan eğitim hakkında ¼ğretmen g¼r¼řleri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 52-84.
- Bayburtlu, Y. S. (2020). Covid-19 pandemi d¼nemi uzaktan eğitim s¼recinde ¼ğretmen g¼r¼řlerine g¼re T¼rke eğitimi. *Turkish Studies*, 15(4), 131-151. Doi:10.7827/TurkishStudies.44460
- Bayrakdar, S. & G¼veli, A. (2023). Inequalities in home learning and schools' remote teaching provision during the COVID-19 school closure in the UK. *Sociology*, 57(4), 767-788. Doi:10.1177/003.803.85221122444
- Baysal, S. & Aka, . İ. (2013). Bir pazarlama stratejisi olarak mutluluk temasının markalar tarafından kullanılması: Mutluluk temelli pazarlama üzerine bir araştırma. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 5(1), 84-93.
- Beşaltı, M. (2021). *Uzaktan eğitim s¼recinde ¼ğretmenlerin yaşadığı gerçeklik şokları*. (Y¼ksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstit¼s¼, Gaziantep.
- Bircan, H. H. (2001). *İslam felsefesinde mutluluk* (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstit¼s¼, İstanbul.
- Carlsson, M., Dahl, G. B., ¼ckert, B. & Rooth, D. (2015), The effect of schooling on cognitive skills. *The Review of Economics and Statistics*, 97(3), 533-547.
- Chanana, N. (2021). The impact of COVID-19 pandemic on employees organizational commitment and job satisfaction in reference to gender differences. *Journal of Public Affairs*, 1-12, Doi:10.1002/pa.2695
- Chitra, A. (2020). Study on impact of occupational stress on job satisfaction of teachers during Covid-19 pandemic period. *Global Development Review*, 4(2), 52-62.
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel araştırma y¼ntemleri* (eviri Ed.: M. B¼t¼n & S. B. Demir). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- akın, M. & K¼leki-Akyavuz, E. (2020). Covid-19 s¼reci ve eğitime yansımaları: ¼ğretmen g¼r¼řlerinin incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(2), 165-186.
- apuk, S. & ¼nsal, M. (2017). K¼y okullarında g¼rev yapan sınıf ¼ğretmenlerinin mesleki gelişimlerini etkileyen fakt¼rler. *Turkish Studies*, 12(25), 193-212.
- etin, E., Arslan, B. & B¼y¼kyılmaz, O. (2021). Covid-19 pandemi d¼neminde iş doyumunun iş performansına etkisi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Araştırmalar Dergisi*, 5(1), 19-36.
- oban, E. (2021). *Coğrafya ¼ğretmenlerine g¼re uzaktan eğitim uygulamalarında karşılaşılan sorunlar ve öz¼m ¼nerileri*. (Y¼ksek Lisans Tezi). Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstit¼s¼, Tokat.
- Daniel, J. (2020). Education and the COVID-19 pandemic. *Prospects*, 49, 91-96 Doi:10.1007/s11125.020.09464-3.
- Demir, E. (2001). *Sınıf ¼ğretmenlerinin iş doyumunu etkileyen olası fakt¼rler ve bu fakt¼rler kapsamında sınıf ¼ğretmenlerinin iş doyum d¼zeylerinin ¼l¼lmesi* (Y¼ksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstit¼s¼, Ankara.
- Demir, F. & ¼zdař, F. (2020). Covid-19 s¼recindeki uzaktan eğitime ilişkin ¼ğretmen g¼r¼řlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 273-292. Doi:10.37669/milliegitim.775620
- Dinham, S. & Scott, C. (1997). *Modelling teacher satisfaction: findings from 892 teaching staff at 71 schools*. Paper presented to the American Educational Research Association Annual Meeting, Chicago.
- Dinham, S. & Scott, C. (1998). A three domain model of teacher and school executive career satisfaction. *Journal of Educational Administration*, 36(4), 362-378. Doi:10.1108/095.782.39810211545
- Durak, G., ankaya, S. & İzmirlil, S. (2020). COVID-19 pandemi d¼neminde T¼rkiye'deki niversitelerin uzaktan eğitim sistemlerinin incelenmesi. *Necatibey Eğitim Fak¼ltesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)* 14(1), 787-809 Doi:10.17522/balikesirnef.743080

- Ekpenyong, E. E. & Joseph, G. (2017). Teachers' level of job satisfaction and academic performance of students in social studies in Federal College of Education Yola, Adamawa State & COE Jalingo Taraba State, Nigeria. *Imperial Journal of Interdisciplinary Research*, 3(10), 532-535.
- Erbaş, Y. H. (2021). Covid-19 salgını döneminde eğitim: İlkokuma yazma öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(2), 360-380.
- Eroğlu, E. (2013). Yaşam doyumu ve motivasyon. (Ed.: Yavuz Tuna) *İş ve yaşamda motivasyon* içinde (ss. 82-99). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Ersoy, A. F. (2019). Fenomenoloji. (Ed.: A. Saban ve A. Ersoy), *Eğitimde nitel araştırma desenleri* içinde (ss. 82-138). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Fidan, M. (2021). Mutlu çevrimiçi okul. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 149-171.
- Freud, S. (2015). *Uyarılığın huzursuzluğu*. (Çev.: A. C. İdemen). İstanbul: Cem Yayınevi (Kitabın orijinal basımı 1930).
- Güler, N. (2019). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Işık, M. & Bahat, İ. (2021). Teknoloji bağlamında eğitimde fırsat eşitsizliği: eğitime erişime yönelik sorunlar ve çözüm önerileri. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 498-517. Doi: 10.31592/aeusbed.908232
- İmamoğlu, H. V. & Siyimer-İmamoğlu, F. (2020) Coronavirüs salgını ve uzaktan eğitim süreci hakkında öğretmen görüşleri: Şehit Bülent Yalçın Spor Lisesi ve Şehit Ertan Yılmaz Güzel Sanatlar Lisesi (Sinop) Örneği. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 10(4), 742-761 Doi: 10.14230/johut890
- Karadeniz, G. & Zabcı, N. (2020). Pandemi döneminde uzaktan eğitim veren öğretmenlerin çalışma koşulları ve algıladıkları stres ile psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişki. *MSGSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(22), 301-314.
- Karaduman, G. (2018). *Bağlantıcılık temelli mikro-öğrenmenin yabancı dil öğreniminde uygulanabilirliği: Voscreen örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Karaevli, Ö. & Levent, A. F. (2022). Salgın sürecinde yapılan uzaktan eğitimlerin öğretmenlerin profesyonel gelişimlerine etkisine ilişkin görüşler. *Milli Eğitim*, 51(233), 303-325. Doi: 10.37669.milliegitim.786842
- Karasu, G. & Sarı, Y. E. (2019). Uzaktan eğitim ve yabancı dil öğrenme özerkliği. *Diyalog*, 2, 321-334.
- Kavuk, E. & Demirtaş, H. (2021). COVID-19 pandemisi sürecinde öğretmenlerin uzaktan eğitimde yaşadığı zorluklar. *E-Uluslararası Pedagoji Dergisi*, 1(1), 55-73.
- Kaya, M. (1981). Aristoteles'in ahlak ve siyaset felsefesinin İslam dünyasına yansımaları. *Felsefe Arkivi*, 22, 207-243.
- Khlaif, Z. N., Salha, S., Affouneh, S., Rashed, H. & ElKimishy, L. A. (2021). The Covid-19 epidemic: teachers' responses to school closure in developing countries. *Technology, Pedagogy and Education*, 30(1), 95-109. Doi:10.1080/1475939X.2020.185.1752
- Kırık, M. A. (2014). Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi ve Türkiye'deki durumu. *Marmara İletişim Dergisi*, 21, 73-94.
- Kızılkaya Namlı, A. & Yücekaya, M. A. (2021). Motivation and job satisfaction of physical education teachers during pandemic. *OPUS International Journal of Society Researches*, 17, 3148-3172. Doi:10.26466/opus.887856
- Korkmaz, G. & Toraman, Ç. (2020). Are we ready for the post-COVID-19 educational practice? An investigation into what educators think as to online learning. *International Journal of Technology in Education and Science*, 4(4), 293-309.

- Koruklu, N., Feyzioğlu, B., Özenoğlu Kiremit, H. & Aladağ, E. (2013). Öğretmenlerin iş doyumunu düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 119-137.
- Kuhfeld, M., Soland, J., Tarasawa, B., Johnson, A., Ruzek, E. & Liu, J. (2020). Projecting the potential impact of COVID-19 school closures on academic achievement. *Educational Researcher*, 49(8), 549-565. Doi:10.3102/0013189X20965918
- Locke, E. A. (1969). What is job satisfaction? *Organizational Behavior and Human Performance*, 4(4), 309-336. Doi:10.1016/0030-5073(69)90013-0
- Locke, E. A. (1970). Job satisfaction and job performance: A theoretical analysis. *Organizational Behavior and Human Performance*, 5(5), 484-500. Doi:10.1016/0030-5073(70)90036-x
- Mammadlı, P. (2019). *Çalışma hayatında motivasyon ve iş doyumunu*. (Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Murphy, R. & Wyness, G. (2020). Minority report: The impact of predicted grades on university admissions of disadvantaged groups. *Education Economics*, 1-18. Doi:10.1080/09645.292.2020.1761945
- Nyamubi, G. J. (2017) Determinants of secondary school teachers' job satisfaction in Tanzania, *Education Research International*, 1-7. Doi:10.1155/2017/7282614
- Oreopoulos, P. & Page, M. (2006), The intergenerational effects of compulsory schooling. *Journal of Labor Economics*, 24(4), 729-760.
- Özdoğan, A. Ç. & Berkant, H. G. (2020). Covid-19 pandemi dönemindeki uzaktan eğitime ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi* 49(1), 13-43. Doi:10.37669/milliegitim.788118
- Özer, M. & Suna, H. E. (2020). Covid-19 salgını ve eğitim. (Ed.: M. Şeker, A. Özer ve C. Korkut), *Küresel toplumun anatomisi: İnsan ve toplumun geleceği* içinde (ss. 171-192). Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi.
- Özpınar, M. & Sarpkaya, R. (2010). Köyde görev yapan sınıf öğretmenlerinin sorunları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 17-29.
- Özyürek, A., Çetin, A., Yıldırım, R., Evirgen, N. & Ergün, Ş. (2016). Farklı kültürlerde aile çocuk etkileşimlerinin öğretmen bakış açısına göre incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(43), 1477-1484.
- Piopiunik, M., Schwerdt, G., Simon, L. & Woessmann, L. (2020). Skills, signals, and employability: An experimental investigation. *European Economic Review*, 123, 1-25. Doi:10.1016/j.euroecorev.2020.103374.
- Savaş, E., Taş, S. & Duru, A. (2010). Matematikte öğrenci başarısını etkileyen faktörler. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 113-132.
- Schneider, B. & Snyder, R. A. (1975). Some relationships between job satisfaction and organization climate. *Journal of Applied Psychology*, 60(3), 318-328.
- Sezgin, S. & Fırat, M. (2020). Covid-19 pandemisinde uzaktan eğitime geçiş ve dijital uçurum tehlikesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırma Dergisi*, 6(4), 37-5.
- Shahidi, M. (2017). The correlation between leadership style of principals and job satisfaction of high school teachers in Region 1, Zanjan, Iran. *International Journal of Research in Humanities and Social Studies*, 4(1), 8-11.
- Suganya, S. & Sankarshwari, B. (2020). Job satisfaction level on online teaching among higher secondary school teachers during Covid-19 pandemic. *Shanlax International Journal of Education*, 9(1), 138-145. Doi: 10.34293/education.v9i1.3530
- Sultana, A., Sarker, M. N. I. & Prodhan, A. S. (2017). Job satisfaction of public and private primary school teachers of Bogra District in Bangladesh, *Journal of Sociology and Anthropology*, 1(1), 41-46.
- Susmitha, G. & Reddy, G. L. (2017) A Study on job satisfaction of teachers working at secondary level. *The Research Journal of Social Sciences*, 8(11), 4-16.

- Şahin, H. & Dursun, A. (2009). Okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumları: Burdur örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 160-179.
- Şahin, İ. (2013). Öğretmenlerin iş doyumları düzeyleri. *Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 142-167.
- Şenol, C. (2020). *Öğretmenlerin mesleki profesyonellik algılarının mesleki statü, iş memnuniyeti ve öz yeterlik algıları üzerine etkisi* (Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Şimşir, Z. (2020). Pandemi sürecinin öğrencilerin ruh sağlığı üzerindeki etkisi ve okul psikolojik danışmanlarının sorumlulukları. (Ed.: Hasan Bozgeyikli), *Covid-19 salgını gölgesinde eğitim içinde* (ss. 29-36) Ankara: Hermes.
- TEDMEM. (2014). *Öğretmen gözüyle öğretmenlik mesleği*. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Turner, K. L., Hughes, M. & Presland, K. (2020). Learning loss, a potential challenge for transition to undergraduate study following COVID-19 school disruption. *Journal of Chemical Education*, 97, 3346-3352.
- UN Education Agency (2020). *Startling disparities in digital learning emerge as COVID-19 spreads: UN Education Agency*. Erişim adresi: <https://news.un.org/en/story/2020/04/1062232>
- UNESCO (2020). *COVID-19 educational disruption and response*. Erişim adresi: <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>
- Ünal, M. & Bulunuz, N. (2020). Covid-19 salgını dönemi uzaktan eğitim çalışmaları ve sonraki süreçle ilgili fen bilimleri öğretmenlerinin görüş ve önerileri. *Milli Eğitim Dergisi* 49(1), 343-369. Doi:10.37669/milliegitim.775521
- Vroom, V. H. (1962). Ego-involvement, job satisfaction, and job performance. *Personnel Psychology*, 15(2), 159-177. Doi:10.1111/J.1744-6570.1962.Tb01858.X
- Walker, M., Sharp, C. & Sims, D. (2020). *Schools' responses to Covid-19: Job satisfaction and workload of teachers and senior leaders*. Slough: National Foundation for Educational Research (NFER).
- Yeşil Yıldırım, G. & Levent, A. F. (2021). Okul müdürlerinin öğretmenlere verdikleri disiplin cezalarına ilişkin görüşleri. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(42), 1566-1593. Doi:10.46928/iticusbe.989557
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yurtseven, S. (2019). *Öğretmenlerin mesleki mutluluklarının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Zan, N. (2020). Kimya öğretmenlerinin; Covid-19 sürecinde uzaktan eğitim uygulamaları hakkında görüşleri. *Türkiye Kimya Derneği Dergisi Kısım C: Kimya Eğitimi*, 6(2). Doi:10.37995/jotcsc.991409